GENERALINIO ADVOKATO
MANUEL CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA IŠVADA,
pateikta 2021 m. sausio 14 d.[1]

Byla C-913/19

CNP spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
prieš
Gefion Insurance A/S

(*Sąd Rejonowy w Białymstoku* (Balstogės apylinkės teismas, Lenkija) prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teismų bendradarbiavimas civilinėse bylose – Teismų jurisdikcija civilinėse ir komercinėse bylose – Specialioji jurisdikcija – Civilinės atsakomybės draudimas – Reikalavimo perleidimas – Filialo, atstovybės arba padalinio sąvoka“

1. Ginčas pagrindinėje byloje kilo dėl Lenkijos teismo tarptautinės jurisdikcijos spręsti bendrovės, kuriai asmuo, nukentėjęs per Lenkijoje įvykusį eismo įvykį, perleido savo teises, ir Danijoje įsteigtos draudimo įmonės, apdraudusios eismo įvykį sukėlusio asmens riziką, ginčą.

2. Prašyme priimti prejudicinį sprendimą Lenkijos teismas Teisingumo Teismo prašo išaiškinti draudimo bylose taikomas specialiosios jurisdikcijos taisykles, įtvirtintas Reglamento (ES) Nr. 1215/2012[2] II skyriaus 3 skirsnyje, siejamas su šio reglamento 7 straipsnio 2 ir 5 punktais. Pagal tuos punktus jurisdikciją turi vietos, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis, teismai (2 punktas) ir pagrindinės įmonės filialo, atstovybės arba kitokio padalinio buvimo vietos teismai, kai ieškiniai pareikšti pagrindinei įmonei ir yra susiję su veikla, kurioje dalyvauja šios įmonės filialas, atstovybė ar padalinys (5 punktas).

3. Priimame sprendime (jis papildys jau priimtus sprendimus dėl draudimo srityje kilusių klausimų)[3] Teisingumo Teismas taip pat galės išnagrinėti reglamento 7 straipsnio 5 punkto ir Direktyvos 2009/138/EB tarpusavio ryšį[4].

1 Originalo kalba: ispanų.

2 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 351, 2012, p. 1; toliau – reglamentas).

3 Žr. neseniai priimtus sprendimus: 2020 m. vasario 27 d. Sprendimą *BALTA* (C-803/18, EU:C:2020:123), 2018 m. sausio 31 d. Sprendimą *Hofsoe* (C-106/17, EU:C:2018:50) ir 2016 m. sausio 21 d. Sprendimą *SOVAG* (C-521/14, EU:C:2016:41).

4 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl draudimo ir perdraudimo veiklos pradėjimo ir jos vykdymo (Mokumas II) (OL L 335, 2009, p. 1, klaidų ištaisymai OL L 219, 2014, p. 66, ir OL L 84, 2015, p. 74; toliau – direktyva „Mokumas II“).

I. Teisinis pagrindas

A. Reglamentas Nr. 1215/2012[5]

4. 16 konstatuojamojoje dalyje nurodyta:

„jurisdikcija turėtų būti nustatoma ne tik pagal atsakovo nuolatinę gyvenamąją (buveinės) vietą, bet ir pagal kitą alternatyvų jurisdikcijos pagrindą, atsižvelgiant į glaudų ryšį tarp teismo ir bylos arba siekiant padėti tinkamai vykdyti teisingumą. Glaudaus ryšio reikalavimas [buvimas] turėtų užtikrinti teisinį tikrumą ir padėti išvengti galimybės pareikšti atsakovui ieškinį valstybės narės, kurios jis negalėjo pagrįstai numatyti, teisme. <...>“

5. 4 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Pagal šį reglamentą asmenims, kurių nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, ieškiniai turi būti pareiškiami tos valstybės narės teismuose, neatsižvelgiant į šių asmenų pilietybę.“

6. 5 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Asmenims, kurių nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, kitos valstybės narės teismuose ieškiniai gali būti pareiškiami tik taikant šio skyriaus 2–7 skirsniuose nustatytas taisykles.“

7. 7 straipsnyje įtvirtinta:

„Asmeniui, kurio nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, ieškinys kitoje valstybėje narėje gali būti pareikštas:

<...>

2) bylose dėl civilinės teisės pažeidimų, delikto arba kvazidelikto – vietos, kurioje įvyko ar gali įvykti žalą sukėlęs įvykis, teismuose;

<...>

5) ieškiniai, susiję su filialo, atstovybės arba kitokio padalinio veikla – tokio filialo, atstovybės arba kitokio padalinio buvimo vietos teismuose.“

8. Jurisdikcijos taisyklės draudimo bylose, kurioms skirtas reglamento II skyriaus 3 skirsnis, nustatytos 10–16 straipsniuose.

9. 10 straipsnyje įtvirtinta:

„Jurisdikcija dėl bylų, susijusių su draudimu, nustatoma pagal šį skirsnį, nedarant poveikio 6 straipsniui ir 7 straipsnio 5 punktui.“

5 Pagal Protokolo Nr. 22 dėl Danijos pozicijos, pridėto prie Europos Sąjungos sutarties ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo, 1 ir 2 straipsnius Danija nedalyvavo priimant reglamentą ir jis jai neprivalomas ir netaikomas; vis dėlto 2012 m. gruodžio 20 d. pranešime Danija informavo Komisiją apie savo sprendimą taikyti reglamento nuostatas (OL L 79, 2013, p. 4).

B. Direktyva 2009/138

10. 145 straipsnyje „Filialų steigimo sąlygos“ numatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad draudimo įmonė, ketinanti steigti filialą kitos valstybės narės teritorijoje, praneštų apie tai savo buveinės valstybės narės priežiūros institucijoms.

Bet kuri draudimo įmonė, nuolat esanti valstybės narės teritorijoje, yra traktuojama kaip filialas net ir tuo atveju, kai ji nėra filialas, o yra tik biuras, kuriam vadovauja draudimo įmonės personalas arba nepriklausomas asmuo, turintis, kaip ir atstovybė, ilgalaikius įgaliojimus atstovauti draudimo įmonei.

<...>“

11. 151 straipsnyje „Pretenzijas pateikusių asmenų nediskriminavimas“ nustatyta:

„Priimančioji valstybė narė reikalauja ne gyvybės draudimo įmonės užtikrinti, kad pretenzijas dėl jos teritorijoje įvykusių draudžiamųjų įvykių pateikę asmenys neatsidurtų mažiau palankioje padėtyje dėl to, kad įmonė vykdo I priedo A dalies 10 draudimo grupės veiklą, išskyrus vežėjo civilinės atsakomybės draudimą, teikdama paslaugas, bet neturėdama padalinio toje valstybėje narėje.“

12. 152 straipsnyje „Atstovas“ įtvirtinta:

„1. Siekdama 151 straipsnyje nurodytų tikslų, priimančioji valstybė narė reikalauja ne gyvybės draudimo įmonės paskirti savo atstovą, kuris nuolatos būtų šios valstybės narės teritorijoje arba būtų joje įsisteigęs, kad rinktų visą reikalingą informaciją, susijusią su pretenzijomis, ir turėtų pakankamus įgaliojimus atstovauti įmonei visais klausimais, susijusiais su nukentėjusiais asmenimis, galinčiais pateikti pretenzijų, įskaitant įgaliojimus atlyginti žalą pagal tokias pretenzijas, taip pat atstovauti draudimo įmonei arba prireikus pasirūpinti, kad jai būtų atstovaujama tos valstybės narės teismuose ir valdžios institucijose su tomis pretenzijomis susijusiais klausimais.

<...>“

II. Faktinės aplinkybės ir prejudiciniai klausimai

13. *CNP spółka z ograniczoną odpowiedzialnością* (toliau – CNP) yra ribotos atsakomybės bendrovė, turinti buveinę Lenkijoje.

14. *Gefion Insurance A/S* (toliau – *Gefion*) yra draudimo įmonė, turinti buveinę Danijoje.

15. *Crawford Polska sp. z o.o.* (toliau – *Crawford Polska*), kurios buveinė Lenkijoje, yra įmonė, *Gefion* įgaliota [6] „visapusiškai nagrinėti reikalavimus“, taip pat „atstovauti *Gefion* visose bylose <...> teismuose ir kitose valstybės institucijose“.

16. *Polins spółka z ograniczoną odpowiedzialnością* (toliau – *Polins*), antroji įmonė, turinti buveinę Žychline (Lenkija), taip pat atstovauja *Gefion* Lenkijoje [7].

17. 2018 m. vasario 28 d. Lenkijoje įvyko eismo įvykis, kuriame dalyvavo nukentėjusiojo ir kaltininko transporto priemonės. Tuo metu kaltininkas buvo sudaręs motorinės transporto priemonės savininko civilinės atsakomybės draudimo sutartį su *Gefion*.

6 Pagal 2016 m. gegužės 31 d. įgaliojimą, kurį *Gefion* įgalioti valdybos nariai suteikė *Crawford Polska*.

7 Ji veikia kaip draudimo agentė pagal Lenkijos teisės aktą, kuriuo į nacionalinę teisę perkelta 2016 m. sausio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/97 dėl draudimo produktų platinimo (nauja redakcija) (OL L 26, 2016, p. 19).

18. 2018 m. kovo 1 d., remontuojant transporto priemonę, nukentėjusysis su remonto bendrove sudarė mokamos pakaitinės transporto priemonės nuomos sutartį.

19. Atsiskaitydamas už nuomos paslaugą, nukentėjusysis perleido remonto bendrovei reikalavimą *Gefion*. Pasibaigus nuomos sutarčiai, remonto bendrovė išrašė PVM sąskaitą faktūrą už suteiktą paslaugą.

20. 2018 m. birželio 25 d. CNP, sudariusi sutartį dėl reikalavimo perleidimo, įsigijo iš remonto bendrovės teisę išsireikalauti iš *Gefion* mokėtinas sumas, susijusias su pakaitinės transporto priemonės nuomos išlaidų kompensavimu.

21. Tą pačią dieną CNP kreipėsi į *Gefion* su reikalavimu sumokėti nuomos sumą pagal sąskaitą faktūrą. Reikalavimas sumokėti buvo išsiųstas *Polins* adresu.

22. Žalos sureguliavimo bylą perėmė *Gefion* pavedimu veikianti *Crawford Polska*. Veikdama *Gefion* vardu ir jos naudai, *Crawford Polska* patvirtino dalį sąskaitos faktūros ir pripažino dalį reikalaujamos atlyginti sumos.

23. Tame pačiame su šiais klausimais susijusiame dokumente *Crawford Polska* nurodė, kad reikalavimą galima pateikti jai, kaip draudimo įmonės įgaliotam subjektui. Jame ji taip pat informavo apie galimybę pareikšti ieškinį *Gefion* arba pagal bendrosios jurisdikcijos taisykles, arba teisme, turinčiame jurisdikciją pagal draudiko, apdraustojo, naudos gavėjo ar turinčio teisę pagal draudimo sutartį asmens gyvenamąją ar buveinės vietą.

24. 2018 m. rugpjūčio 20 d. CNP pareiškė *Gefion* ieškinį *Sąd Rejonowy w Białymstoku* (Balstogės apylinkės teismas, Lenkija). Grįsdama tarptautinę teismo jurisdikciją CNP rėmėsi *Gefion* viešai paskelbta informacija, kad pagrindinis jos atstovas Lenkijoje yra *Polins*. Ji paprašė *Gefion* skirtą korespondenciją siųsti *Polins* adresu.

25. *Gefion*, kaip atsakovė, prieštaravo tam, kad ieškinys būtų pripažintas priimtinu, motyvuodama tuo, kad Lenkijos teismas neturi jurisdikcijos. Kaip taikytiną jurisdikcijai nuostatą ji nurodė reglamento 5 straipsnio 1 dalį. Atsakovė teigė, kad CNP yra profesinę veiklą vykdantis subjektas, superkantis skolinius reikalavimus pagal draudimo sutartis, ir neturi draudėjo, apdraustojo ar naudos gavėjo statuso, todėl negali pareikšti ieškinio kitos valstybės narės nei ta, kurioje yra draudiko buveinė, teisme.

26. CNP atsakė, kad atsakovė yra įtraukta į Lenkijoje patvirtintą ES ir ELPA valstybių narių draudimo įmonių, prižiūrimų *Komisja Nadzoru Finansowego* (Lenkijos finansų priežiūros tarnyba, Lenkija), sąrašą; kad atsakovė parduoda draudimo polisus Lenkijoje ir yra nepriimtina, kad subjektas, perėmęs iš nukentėjusio asmens reikalavimą, negalėtų reikalauti remonto išlaidų atlyginimo žalą sukėlusio įvykio vietos ir remonto paslaugų suteikimo vietos teisme.

27. Šiomis aplinkybėmis *Sąd Rejonowy w Białymstoku* (Balstogės apylinkės teismas) pateikė Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1. Ar [Reglamento Nr. 1215/2012] 13 straipsnio 2 dalis, atsižvelgiant į jo 10 straipsnį, turi būti aiškinama taip, kad, kilus verslininko, kuris įsigijo nukentėjusio asmens reikalavimus draudimo įmonei pagal civilinės atsakomybės draudimą, ir šios draudimo įmonės ginčui, nedraudžiama teismo jurisdikciją nustatyti pagal reglamento 7 straipsnio 2 ir 5 punktus?

2. Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar [Reglamento Nr. 1215/2012] 7 straipsnio 5 punktas turi būti aiškinamas taip, kad valstybėje narėje veikianti komercinė įmonė, reguliuojanti turtinės žalos atlyginimą pagal privalomąjį motorinių transporto priemonių savininkų civilinės atsakomybės draudimą ir veikianti pagal sutartį su kitoje valstybėje narėje buveinę turinčia draudimo įmone, yra šios įmonės filialas, atstovybė arba kitoks padalinys?

3. Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar [Reglamento Nr. 1215/2012] 7 straipsnio 2 punktas turi būti aiškinamas taip, kad jis yra savarankiškas valstybės narės, kur įvyko žalą sukėlęs įvykis, teismo, kuriame kreditorius, įsigijęs nukentėjusio asmens reikalavimus pagal civilinės atsakomybės privalomąjį draudimą, pateikia ieškinį kitoje valstybėje narėje buveinę turinčiai draudimo įmonei, jurisdikcijos pagrindas?“

III. Procesas

28. Teisingumo Teismas prašymą priimti prejudicinį sprendimą gavo 2019 m. gruodžio 13 d.

29. Rašytines pastabas pateikė CNP, *Gefion*, Lenkijos Respublikos vyriausybė ir Europos Komisija. Buvo nuspręsta, kad teismo posėdžio rengti nebūtina.

IV. Analizė

30. Teisingumo Teismo nurodymu nuomonę pateiksiu tik dėl antrojo prejudicinio klausimo. Kaip nurodyta, šiame klausime prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo išaiškinti, ką tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamos šioje byloje, reiškia reglamento 7 straipsnio 5 punkte pateikta sąvoka „filialas, atstovybė arba kitoks padalinys“.

31. Laikausi nuomonės, kad atsakant į šį klausimą galima remtis su ta nuostata susijusia Teisingumo Teismo jurisprudencija (nuo tada, kai nuostata įtraukta į 1968 m. Briuselio konvenciją[8], kaip paaiškinsiu toliau).

32. Kadangi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas ir kai kurie procese dėl prejudicinio sprendimo priėmimo dalyvavę subjektai papildomai siūlo išplėsti ginčą, kad jis apimtų kitas draudimo srities nuostatas (direktyvą „Mokumas II“), taip pat remsiuosi šiomis nuostatomis.

A. Pirminės pastabos

33. Reglamento 7 straipsnio 5 punkto tiesioginis pirmtakas yra Reglamento (EB) Nr. 44/2001[9] 5 straipsnio 5 punktas, o šio punkto – 1968 m. Briuselio konvencijos 5 straipsnio 5 punktas. Nuostatos turinys liko nepakeistas.

34. Teisingumo Teismas visas tris nuostatas išaiškino sprendimuose, kurie sudaro suformuotą jurisprudenciją[10]; logiška, kad į šią jurisprudenciją turėtų būti atsižvelgiama atsakant į prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateiktą klausimą. Taip užtikrinamas reglamento ir jo pirmtakų aiškinimo tęstinumas pagal reglamento 34 konstatuojamąją dalį.

8 1968 m. Briuselio konvencija dėl jurisdikcijos ir teismų sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL L 299, 1972, p. 32; konsoliduotas tekstas OL C 27, 1998, p. 1).

9 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42).

10 Tam tikrų sprendimų rezoliucinei daliai akivaizdžią įtaką turėjo bylos aplinkybės: žr. 1981 m. kovo 18 d. Sprendimą *Blanckaert & Willems* (139/80, EU:C:1981:70; toliau – Sprendimas *Blanckaert & Willems*) ir 1987 m. gruodžio 9 d. Sprendimą *SAR Schotte* (218/86, EU:C:1987:536; toliau – Sprendimas *SAR Schotte*). Tai nesutrukdė parengti bendrų kriterijų, kuriuos taikant akcentuojamas, pirma, užsienio bei vietos subjektų ryšys ir tai, kaip jį supranta tretieji asmenys; antra, ginčo ir teismo vietos glaudus ryšys (žr. šios išvados 38 ir paskesnius punktus).

35. Reglamento 7 straipsnio 5 punktas yra II skyriaus 2 skirsnyje „Specialioji jurisdikcija“. Be to, jis taikomas draudimo byloms (arba tiksliau – byloms, patenkančioms į to paties skyriaus 3 skirsnio „Jurisdikcija dėl bylų, susijusių su draudimu“ taikymo sritį), kai šios bylos atitinka reikalaujamas sąlygas [11]. Tokia išvada darytina atsižvelgiant į reglamento 10 straipsnyje numatytą išimtį [12].

36. Reglamento 7 straipsnio 5 punkto aiškinimo kriterijai (juos nurodysiu toliau) nekinta pagal tai, kad viena ginčo šalis yra „silpnesnė“, palyginti su kita šalimi: ši aplinkybė neturi įtakos tam, kaip turi būti suprantama arba taikoma ta nuostata [13].

37. Taigi mano pozicija bus tokia pati ir tuo atveju, jeigu Teisingumo Teismas į pirmąjį prejudicinį klausimą atsakys teigiamai, ir tuo atveju, jeigu jo išvada bus priešinga ir jis nuspręs, kad pagrindinei bylai taikytinas reglamento II skyriaus 3 skirsnis. Šiuo antruoju atveju reglamento 7 straipsnio 5 punkte teismo, kuriame ieškovas gali pareikšti ieškinį, vieta numatyta remiantis atitinkama nuoroda, pateikta to paties teisės akto 10 straipsnyje.

B. Reglamento 7 straipsnio 5 punktas

1. Teisingumo Teismo jurisprudencija

38. Reglamento 7 straipsnio 5 punkte įtvirtinta specialiosios jurisdikcijos taisyklė – principo, pagal kurį tarptautinę jurisdikciją visų pirma turi atsakovo gyvenamosios vietos teismai, išimtis.

39. Tokia specialiosios jurisdikcijos taisyklė turi būti aiškinama siaurai, į jos taikymo sritį neįtraukiant daugiau atvejų, nei aiškiai numatyta reglamente [14].

40. Be to, nuostata turi būti aiškinama savarankiškai [15].

41. Kaip ir visos reglamento 7 straipsnyje numatytos specialiosios jurisdikcijos taisyklės, šio straipsnio 5 punkte įtvirtinta taisyklė grindžiama itin glaudžiu ginčo ir teismų, kurių gali būti prašoma jį nagrinėti, ryšiu. Toks glaudus ryšys pateisina jurisdikcijos suteikimą remiantis gero teisingumo vykdymo ir tinkamo proceso organizavimo pagrindais [16].

42. Nustatant, ar ieškinys dėl valstybėje narėje buveinę turinčios įmonės filialo, atstovybės arba kitokio padalinio veiklos yra pakankamai susijęs su kita valstybe [17], pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją reikalingi du aspektai: a) vienas iš jų susijęs su ginče dalyvaujančiais subjektais (jį vadinsiu „subjektyviuoju aspektu“); b) kitas – su veikla, dėl kurios kilo ginčas (jį vadinsiu „objektyviuoju aspektu“).

11 Tokių sąlygų neatitinka bylos, kuriose ieškovas yra atitinkamos srities profesionalas: 2018 m. sausio 31 d. Sprendimas *Hofsoe* (C-106/17, EU:C:2018:50).

12 Reglamento 17 straipsnio 1 dalyje ir 20 straipsnio 1 dalyje taip pat užtikrinama, kad 7 straipsnio 5 punktas būtų taikomas atitinkamai byloms dėl tam tikrų vartojimo sutarčių ir byloms dėl individualių darbo sutarčių.

13 Tai patvirtinta 2012 m. liepos 19 d. Sprendime *Mahamdia* (C-154/11, EU:C:2012:491), kiek tai susiję su Reglamento Nr. 44/2001 18 straipsniu (dabartiniu reglamento 20 straipsniu).

14 2018 m. liepos 5 d. Sprendimo *flyLAL-Lithuanian Airlines* (C-27/17, EU:C:2018:533; toliau – *flyLAL-Lithuanian Airlines*) 26 ir 62 punktai.

15 1978 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *Somafer* (33/78, EU:C:1978:205; toliau – Sprendimas *Somafer*) 8 punktas.

16 Žr. prie 1968 m. Briuselio konvencijos pridėtą P. Jenard ataskaitą (OL C 59, 1979, p. 22) ir reglamento 16 konstatuojamąją dalį. Šioje dalyje nurodyti alternatyvūs jurisdikcijos pagrindai, „atsižvelgiant į glaudų ryšį tarp teismo ir bylos arba siekiant padėti tinkamai vykdyti teisingumą“. Be to, joje pabrėžiama, kad glaudus ryšys „turėtų užtikrinti teisinį tikrumą ir padėti [užtikrinti, kad ieškinys atsakovui nebūtų pareikštas] valstybės narės, kurios jis negalėjo pagrįstai numatyti, teisme“.

17 Valstybė, kurioje yra filialas, atstovybė arba padalinys.

43. Siekiant patikrinti filialo, atstovybės arba kitokio padalinio buvimą (kaip jie suprantami pagal reglamento 7 straipsnio 5 punktą), reikia konkrečiai įvertinti faktines aplinkybes [18], taip pat būtina įvertinti, ar ginčas pakankamai susijęs su filialo, atstovybės arba padalinio veikla.

44. Ši pareiga nustatyti faktines aplinkybes, kai atliekamas vertinimas *ad casum*, tenka ne Teisingumo Teismui, o nacionaliniam teismui.

a) Subjektyvusis aspektas

45. Sąvokos „filialas“, „atstovybė“ arba „kitoks padalinys“ [19] reiškia, kad yra veiklos centras arba „veiklos padalinys“, kuris sukuria įspūdį, jog nuolat tęsia pagrindinės įmonės veiklą [20].

46. Šis veiklos centras privalo turėti vadovybę ir materialinių išteklių, kad galėtų derėtis su trečiaisiais asmenimis, ir šie asmenys, „net ir žinodami, kad galbūt užmezgami teisiniai santykiai su pagrindine įmone, neprivalo kreiptis į ją tiesiogiai“ [21].

47. Galima išskirti dvi subjekto, veikiančio kaip pagrindinės įmonės „filialas“, „atstovybė“ arba „kitoks padalinys“, veiklos sritis – vidinę ir išorinę.

48. Teisingumo Teismas, pripažįstantis abiejų sričių reikšmę [22], labai svarbiu laiko abiejų subjektų savo veiksmais sukuriamą įvaizdį, kaip veiksnį, galintį nulemti glaudų paskesnių ginčų ir juos nagrinėjančio teismo ryšį [23].

49. Pagal šį kriterijų, aiškinant reglamento 7 straipsnio 5 punktą:

– filialu, atstovybe arba padaliniu nelaikomas „nepriklausomas prekybos agentas (tarpininkas), <...> galintis savo nuožiūra organizuoti pagrindinę veiklą ir nustatyti darbo laiką, skiriamą įmonei, kurios atstovu jis sutinka būti, ir [ši įmonė] negali sutrukdyti jam kartu atstovauti įvairioms tame pačiame sektoriuje konkuruojančioms įmonėms <...>; be to, toks prekybos agentas tik pateikia užsakymus pagrindinei įmonei, nedalyvauja derybose ir jų nevykdo“ [24],

– priešingai, 7 straipsnio 5 punktas taikomas valstybėje narėje esančiai įmonei, kuri, „nesinaudodama nesavarankišku filialu, atstovybe ar padaliniu kitoje valstybėje, vykdo [joje] veiklą tarpininkaujant nepriklausomai bendrovei, turinčiai tą patį pavadinimą ir vadovybę, veikiančiai ir sudarančiai sandorius jos vardu, o įmonė bendrove naudojasi lyg ši tęstų jos veiklą“ [25].

18 Tai priminė generalinis advokatas M. Bobek savo išvados byloje *flyLAL-Lithuanian Airlines* (C-27/17, EU:C:2018:136) 134 punkte.

19 Atsižvelgdamas į reglamento 7 straipsnio 5 punktą Teisingumo Teismas nedaro skirtumo tarp šių trijų sąvokų: 1976 m. spalio 6 d. Sprendimo *De Bloos* (14/76, EU:C:1976:134) 21 punktas.

20 Sprendimo *Somafer* 11 ir 12 punktai, Sprendimo *Blanckaert & Willems* 11 punktas, Sprendimo *flyLAL-Lithuanian Airlines* 59 punktas ir 2019 m. lapkričio 19 d. Nutarties *INA ir kt.* (C-200/19, nepaskelbta Rink., EU:C:2019:985) 35 punktas.

21 Sprendimo *Somafer* 12 punktas, Sprendimo *SAR Schotte* 10 punktas ir 1995 m. balandžio 6 d. Sprendimo *Lloyd's Register of Shipping* (C-439/93, EU:C:1995:104) 18 punktas.

22 Sprendimo *SAR Schotte* 16 punkte nustatyta: „glaudus ginčo ir teismo, kurio prašoma jį išnagrinėti, ryšys vertinamas ne tik pagal esamus teisinius juridinių asmenų, įsteigtų įvairiose susitariančiosiose valstybėse, santykius, bet ir pagal tai, kaip šios dvi įmonės elgiasi palaikydamos verslo santykius ir kaip komercinių santykių srityje prisistato tretiesiems asmenims“.

23 1995 m. balandžio 6 d. Sprendimo *Lloyd's Register of Shipping* (C-439/93, EU:C:1995:104) 19 punkte numatyta: „filialai, atstovybės arba kitokie pagalbiniai padaliniai yra subjektai, kurie gali būti pagrindiniai ir net išskirtiniai trečiųjų šalių partneriai derantis dėl sutarčių“.

24 Sprendimo *Blanckaert & Willems* 12 ir 13 punktai.

25 Sprendimo *SAR Schotte* 17 punktas. Manau, kad šis sprendimas ir Sprendimas *Blanckaert & Willems* ne prieštarauja vienas kitam, o yra du sprendimai, kuriuose konkrečiai taikoma ta pati taisyklė. Byloje, kurioje priimtas antrasis sprendimas, prekybos agentas vidaus veikloje nebuvo saistomas pavaldumo ryšiais su kita įmone, taip pat tokiais ryšiais jis nebuvo saistomas išorės veikloje, priešingai, nei buvo Sprendimo *SAR Schotte* atveju.

b) Objektyvusis aspektas

50. Pagal reglamento 7 straipsnio 5 punktą ginčas turi būti susijęs su teisiniais veiksmais, kurie susiję su pagrindinės įmonės filialo, atstovybės ar kitokio padalinio veikla arba su jų prisiimtais įsipareigojimais pagrindinės įmonės vardu [26].

51. Teisingumo Teismas teigia, kad taip būna tuo atveju, kai ginčas kyla dėl filialo, atstovybės ar padalinio veiklos. Priešingai, reglamento 7 straipsnio 5 punktas netaikomas, kai nėra įrodymų, kad šie subjektai dalyvauja palaikant pagrindinės bylos šalių teisinius santykius [27].

52. Konkrečiai kalbant, Teisingumo Teismas patikslino, kad ginčas deliktinės atsakomybės srityje [28] gali kilti dėl filialo veiklos, jeigu šis filialas „iš tikrųjų dalyvau[ja] atliekant kai kuriuos iš civilinės teisės pažeidimą sudarančių veiksmų“ [29].

2. Šios jurisprudencijos taikymas bylai

a) Atitinkamas subjektas atsižvelgiant į reglamento 7 straipsnio 5 punktą

53. Iš bylos medžiagos matyti, kad Lenkijoje *Gefion* atstovauja dvi bendrovės: *Polins* ir *Crawford Polska*.

54. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teigia, kad dėl šios aplinkybės kyla sunkumų siekiant nustatyti, kuris būtent subjektas turi būti atsakingas už žalos sureguliavimą ir kiek tai susiję su ieškiniu draudimo įmonei [30].

55. Net jeigu šis susirūpinimas yra teisėtas, jo nereikia nagrinėti pateikiant nuomonę, kurios prašoma ir kuri turi apsiriboti reglamento 7 straipsnio 5 punkto aiškinimu [31].

56. Vis dėlto reikia tiksliai žinoti, kuriam subjektui, Lenkijoje atstovaujančiam draudimo įmonei, priskiriama veikla, dėl kurios kilo ginčas. Veiksniai, kuriais remiantis apibrėžiamas reglamento 7 straipsnio 5 punkte numatytas filialas, atstovybė ar kitoks padalinys, turi būti tikrinami atsižvelgiant į tą subjektą.

57. Šiuo klausimu nutartis dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nėra tokia aiški, kaip norėtųsi. Vis dėlto esu linkęs manyti, kad tas subjektas yra įmonė *Crawford Polska*. Tokią išvadą galima daryti remiantis nutartimi; be to, šioje nutartyje nurodyta, kad ginčas kilo dėl žalos sureguliavimo, vykdomo būtent *Crawford Polska* [32].

26 Sprendimo *Somafer* 11 ir 13 punktai, 2012 m. liepos 19 d. Sprendimo *Mahamdia* (C-154/11, EU:C:2012:491) 48 punktas, Sprendimo *flyLAL-Lithuanian Airlines* 59 punktas arba 2019 m. lapkričio 19 d. Nutarties *INA ir kt.* (C-200/19, nepaskelbta Rink., EU:C:2019:985) 35 punktas.

27 2019 m. balandžio 11 d. Sprendimo *Ryanair* (C-464/18, EU:C:2019:311) 34 ir 35 punktai.

28 Neginčijama, kad CNP ieškinys *Gefion* laikomas „deliktiniu“, vartojant reglamento terminiją.

29 Sprendimo *flyLAL-Lithuanian Airlines* 63 punktas.

30 Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą 24 punktas. *Sąd Rejonowy w Białymstoku* (Balstogės apylinkės teismas, Lenkija) kaip šių sunkumų įrodymą mini prejudicinį klausimą, pateiktą kitoje byloje (taip pat dėl *Gefion*), kurioje priimtas 2020 m. vasario 27 d. Sprendimas *Corporis* (C-25/19, EU:C:2020:126; toliau – Sprendimas *Corporis*).

31 Pripažįstu, kad draudimo veiklos atsiejimas (regis, *Gefion* ją atsieja) galėtų turėti poveikį nuostatos taikymui, nes, pavyzdžiui, dėl tokio atsiejimo visuomenei būtų sunku suprasti, kad vietos įmonė tęsia pagrindinės bendrovės veiklą. Vis dėlto reglamento 7 straipsnio 5 punktas turi būti aiškinamas siaurai; be to, iš šio punkto formuluotės matyti, kad aplinkybės, nuo kurių priklauso jo taikymas, yra susijusios tik su konkrečia byla. Kitaip tariant, atsižvelgiant į šio punkto esmę (glaudus ginčo ir teismo vietos ryšys) svarbus yra ne atsakovo, o tik subjekto, dalyvaujančio veikloje, dėl kurios kilo ginčas, buvimas valstybėje narėje.

32 Komisija (ji remiasi ta pačia prielaida) teigia, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausime nurodytas šis subjektas. Atsižvelgdamas visų pirma į nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą 26 ir 28 punktus laikausi nuomonės, kad taip gali būti.

58. Taigi kaip prielaida remsiuosi tuo, kad *Crawford Polska* yra tinkamas subjektas reglamento 7 straipsnio 5 punkto taikymo tikslais; tai galiausiai turės patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

b) „Crawford Polska“ kvalifikavimas ir jos veiksmų vertinimas

59. Norint atsakyti į antrąjį prejudicinį klausimą reikia išsiaiškinti, pirma, ar *Crawford Polska* atitinka sąlygas, kad ją būtų galima kvalifikuoti kaip filialą, atstovybę arba kitokį padalinį pagal reglamento 7 straipsnio 5 dalį, ir, antra, kokiu mastu ji aktyviai dalyvavo įvykiuose, dėl kurių pradėta pagrindinė byla.

60. Abu šie aspektai akivaizdžiai susiję su faktinėmis aplinkybėmis, kurias tinkamai patikrinti gali tik prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nes yra glaudžiai su jomis susijęs. Taigi pateiksiu tik tam tikrų patikslinimų.

61. Pirmoji pastaba – dėl *Gefion* prieštaravimo, kad *Crawford Polska* laikytina filialu, atstovybe arba kitokiu padaliniu, motyvuojant tuo, kad ji savarankiškas subjektas ir yra atsakinga už žalos sureguliavimą daugelio draudikų ir kitų subjektų naudai [33].

62. Laikausi nuomonės, kad nė vienas iš šių dviejų veiksnių (savarankiškumas ir neišimtinis pobūdis) nėra priežastis netaikyti reglamento 7 straipsnio 5 punkto, jeigu kiti veiksniai visi kartu rodo, jog pagal tą nuostatą subjektas yra filialas, atstovybė arba kitoks padalinys, taip pat antraeilis subjektas, aprūpintas materialiniais ištekliais, kad galėtų derėtis su trečiaisiais asmenimis.

63. Taigi pritariu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo ir Komisijos vertinimui [34], remdamasis tokiais su *Crawford Polsk*a statusu ir veikla susijusiais duomenimis:

– tai ribotos atsakomybės bendrovė, todėl pagal Lenkijos teisę ji turi valdybą (taigi ir vadovybę),

– ji atstovauja *Gefion* interesams Lenkijoje ir susirašinėdama pabrėžia, kad veikia *Gefion* vardu ir yra jos įgaliotoji atstovė,

– pagal 2016 m. suteiktus įgaliojimus ji turi visapusišką kompetenciją vykdyti žalos sureguliavimo veiklą, sukeliančią teisinių pasekmių draudimo įmonei, todėl tretiesiems asmenims nereikia kreiptis tiesiogiai į *Gefion* su ta veikla susijusiais klausimais.

64. Be to, logiška daryti prielaidą, kad *Crawford Polska* turi materialinių išteklių, kurių reikia šiai veiklai vykdyti. Tai yra būtina siekiant laikyti ją „veiklos centru, kuris sukuria įspūdį, kad nuolat tęsia pagrindinės įmonės veiklą“ reglamento 7 straipsnio 5 punkto taikymo tikslais. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi suformuluoti savo išvadas šiuo klausimu ir prireikus paprašyti tinkamos informacijos, kaip nurodyta Lenkijos teisėje.

65. Antroji mano pastaba susijusi su *Crawford Polska* dalyvavimu veikloje, dėl kurios kilo ginčas, t. y. dalyvavimu sureguliuojant žalą, taip pat priimant sprendimą atlyginti tik dalį reikalaujamos sumos.

33 *Gefion* pastabų 20 ir 21 punktai. Šiomis aplinkybėmis *Gefion* pateikia pastabų dėl direktyvos „Mokumas II“ 152 straipsnio; ji teigia, kad pagal šią nuostatą tokio pobūdžio subjektas niekada nėra reglamento 7 straipsnio 5 punkte numatytas filialas, atstovybė arba padalinys. Šį klausimą nagrinėsiu vėliau.

34 Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą 26 punktas ir Komisijos pastabų 56, 58 ir 60 punktai. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas ir Komisija tomis pačiomis aplinkybėmis nurodo direktyvos „Mokumas II“ 145 straipsnį; jį taip pat nagrinėsiu vėliau.

66. Pagal prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytas faktines aplinkybes sprendimą, iš esmės lėmusį tokį ginčą, priėmė *Crawford Polska* (o ne *Gefion*)[35]. Jeigu ši aplinkybė būtų patvirtinta, tai reikštų, kad *Crawford Polska* ne tik buvo tarpininkė, vien perduodanti informaciją, bet ir aktyviai prisidėjo prie teisinės situacijos, dėl kurios kilo ginčas, susidarymo.

67. *Crawford Polska* taip pat atitiko sąlygas, leidžiančias tarptautinę jurisdikciją suteikti valstybės, kurioje ji įsteigta, teismams, kad jie nagrinėtų apdraustojo (arba jo teisių perėmėjų) ieškinį *Gefion*.

68. To, kas išdėstyta, užtenka siekiant atsakyti į antrąjį prejudicinį klausimą (tokį, kaip suformuluotas). Nereikia pateikti papildomų pastabų dėl direktyvos „Mokumas II“ poveikio; šį klausimą nagrinėsiu tik išsamumo sumetimais, kad šioje byloje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą rašytines pastabas pateikę subjektai gautų atsakymą.

C. Direktyvos „Mokumas II“ poveikis aiškinant reglamento 7 straipsnio 5 punktą

69. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas (kaip papildomą pastabą), *Gefión* ir Komisija nurodo, kad direktyvos „Mokumas II“ 145 ir 152 straipsniai yra nuostatos, galinčios turėti poveikį ginčo sprendimui.

70. *Gefión* ir Komisijos pastabose pažymima, kad šios nuostatos susijusios su reglamento 7 straipsnio 5 punktu. Konkrečiai kalbant:

– atrodo, kad remiantis Komisijos argumentais darytina išvada[36], jog ji mano, kad draudimo įmonei vykdant ekonominę veiklą kitoje valstybėje, kai ta įmonė joje turi „nuolatinę įstaigą“, kaip tai suprantama pagal direktyvos „Mokumas II“ 145 straipsnį[37], egzistuoja filialas, atstovybė arba padalinys pagal reglamento 7 straipsnio 5 punktą[38],

– *Gefion* tvirtina, kad pagal direktyvos „Mokumas II“ 152 straipsnį paskyrus atstovą nesuteikiama galimybė pareikšti ieškinio draudimo įmonei remiantis reglamento 7 straipsnio 5 punktu. Ji nurodo, kad paties 152 straipsnio 3 dalyje atstovas nelaikomas „filialu“, kaip tai suprantama pagal direktyvos „Mokumas II“ 145 straipsnį[39].

71. Savo ruožtu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teigia, kad vertinant subjektą pagal direktyvą „Mokumas II“ galima daryti išvadą, jog „*Crawford Polska* <...> turėtų būti vertinama kaip atsakovės [*Gefion*] „kitoks padalinys“, kaip tai suprantama pagal reglamento 7 straipsnio 5 punktą“[40].

72. Šiuos argumentus nagrinėsiu toliau; vis dėlto primenu, kad jau pateikiau išvadą dėl reglamento 7 straipsnio 5 punkto aiškinimo: jis turi būti savarankiškas atsižvelgiant į šio punkto sistemą ir tikslus.

35 Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą 5 punktas.

36 Vartoju žodžius „atrodo, kad darytina išvada“, nes iš tiesų Komisija aiškiai nenurodo, kad tos dvi nuostatos automatiškai yra susijusios.

37 Pagal šį straipsnį draudimo įmonė turi pranešti savo buveinės valstybės narės priežiūros institucijoms, kad ketina steigti filialą kitos valstybės teritorijoje, taip pat pateikti tam tikros informacijos. Jo 1 dalyje nustatyta, kad „bet kuri draudimo įmonė, nuolat esanti valstybės narės teritorijoje, yra traktuojama kaip filialas net ir tuo atveju, kai ji nėra filialas, o yra tik biuras, kuriam vadovauja draudimo įmonės personalas arba nepriklausomas asmuo, turintis, kaip ir atstovybė, ilgalaikius įgaliojimus atstovauti draudimo įmonei“.

38 Komisijos pastabų 61 punktas.

39 *Gefion* pastabų 21 punktas. *Gefion* teigia, kad jos veikla Lenkijoje vykdoma naudojantis laisve teikti paslaugas ir kad ji atitiko direktyvoje „Mokumas II“ reikalaujamas sąlygas, o Danijos ar Lenkijos priežiūros institucijos nenurodė jokių išlygų. *Gefion* priduria, kad šio argumento užtenka siekiant paneigti, jog taikomas reglamento 7 straipsnio 5 punktas.

40 Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą 28 punkto pabaiga.

1. Direktyvoje „Mokumas II“ nurodyta „nuolatinė įstaiga“ ir „atstovas“

73. Remiantis direktyva „Mokumas II“, valstybėje narėje įsteigtos įmonės draudimo veiklai, kurią ji siekia vykdyti kitoje valstybėje narėje, taikoma tam tikra kontrolė [41]; ši kontrolė skiriasi pagal tai, kokį veiklos modelį pasirinko ta įmonė.

74. Draudimo įmonė, norinti plėsti veiklą naudodamasi *įsisteigimo laisve*, turi pranešti buveinės valstybės narės priežiūros institucijoms, kad ketina steigtis kitoje valstybėje, ir pateikti joms direktyvos 145 straipsnyje reikalaujamą informaciją [42].

75. Tuo remdamosi buveinės valstybės priežiūros institucijos nagrinėja, ar padalinio projektas yra gyvybingas. Jeigu vertinimas teigiamas, jos pateikia atitinkamą informaciją, kaip aprašyta direktyvos 146 straipsnio 1 dalyje [43]. Tada draudimo įmonė gali pradėti tarpvalstybinę veiklą priimančiojoje valstybėje, naudodamasi filialu ar panašia nuolat toje valstybėje esančia įstaiga.

76. Jeigu draudimo įmonė, naudodamasi *laisve teikti paslaugas*, pasirenka veiklą vykdyti už buveinės valstybės ribų, ji apie savo ketinimą taip pat turi pranešti tos valstybės priežiūros institucijoms [44].

77. Kalbant apie konkretų motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimo sektorių, direktyvoje taip pat reikalaujama, kad draudimo įmonė paskirtų „savo atstovą, kuris nuolatos būtų [priimančiosios valstybės narės] teritorijoje arba būtų joje įsisteigęs, kad rinktų visą reikalingą informaciją, susijusią su pretenzijomis, ir turėtų pakankamus įgaliojimus atstovauti įmonei visais klausimais, susijusiais su nukentėjusiais asmenimis, galinčiais pateikti pretenzijų, įskaitant įgaliojimus atlyginti žalą pagal tokias pretenzijas, taip pat atstovauti draudimo įmonei arba prireikus pasirūpinti, kad jai būtų atstovaujama tos valstybės narės teismuose ir valdžios institucijose su tomis pretenzijomis susijusiais klausimais“ (152 straipsnis).

78. Vadinasi asmenys, pateikiantys pretenziją dėl priimančiosios valstybės narės teritorijoje įvykusių draudžiamųjų įvykių, susijusių su motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimu, neatsiduria mažiau palankioje padėtyje taikant draudimo įmonės pasirinktą veiklos modelį.

79. Taigi šiuo konkrečiu atveju nesvarbu, kad draudimo įmonė veikia teikdama paslaugas arba naudodamasi padaliniu (filialu ar panašia nuolatine įstaiga) priimančiojoje valstybėje narėje, kurioje padaryta žalos [45].

80. Direktyvoje „Mokumas II“ nepakankamai paaiškinta, ką reiškia „nuolatinė įstaiga“, taip pat išsamiai nereglamentuota draudimo įmonės atstovui taikoma teisinė sistema [46], tik nurodyta, kad jis turi turėti pakankamus įgaliojimus ir atstovauti įmonei visais klausimais, susijusiais su nukentėjusiais asmenimis, pateikusiais pretenzijų, taip pat atstovauti jai teismuose ir kitose institucijose su tomis pretenzijomis susijusiais klausimais.

41 Direktyvos „Mokumas II“ 11 konstatuojamojoje dalyje numatyta, kad taikant šią direktyvą reikia imtis „reikiamų ir pakankamų suderinimo priemonių, kurios leistų pripažinti abiejų pusių leidimų ir priežiūros sistemas“, ir taip būtų užtikrinta, kad vienas leidimas galiotų visoje Sąjungoje, o įmonės priežiūrą vykdytų buveinės valstybė narė.

42 Be kitų aspektų, ši informacija apima numatomos veiklos rūšis, padalinio struktūrą ir asmens, kuriam padalinyje suteikti įgaliojimai draudimo įmonės vardu prisiimti įsipareigojimus tretiesiems asmenims, vardą ir pavardę.

43 Informacija pateikiama priimančiosios valstybės priežiūros institucijoms ir pačiai įmonei. Buveinės valstybės priežiūros institucijos taip pat patvirtina, kad įmonė turi būtino mokumo kapitalo ir minimalaus kapitalo.

44 Direktyvos „Mokumas II“ 148 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad tokiu atveju buveinės valstybės priežiūros institucijos turi pateikti tam tikrą informaciją valstybės narės, kurios teritorijoje ketina veikti įmonė, priežiūros institucijoms.

45 Direktyvos „Mokumas II“ 151 straipsnis. Žr. Sprendimo *Corporis* 35 punktą.

46 Šiuo klausimu Sprendimo *Corporis* 37 punkte nustatyta: „šioje nuostatoje [direktyvos „Mokumas II“ 152 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje] konkrečiai neapibrėžiami šiuo tikslu draudimo įmonės atstovui suteikti įgaliojimai“.

81. Vis dėlto netiesiogiai tos direktyvos 145 straipsnyje (dėl nuolatinės įstaigos) ir 152 straipsnyje (dėl atstovo) pateikiama tam tikros informacijos, padedančios apibrėžti sąvoką „nuolatinė įstaiga“:

– ši įstaiga nebūtinai turi būti filialas. Ji gali būti jam prilyginama, kai yra biuras, kuriam vadovauja draudimo įmonės personalas arba nepriklausomas asmuo, turintis, kaip ir atstovybė, ilgalaikius įgaliojimus atstovauti įmonei. Abiem atvejais ji turi turėti pakankamus įgaliojimus, kad galėtų prisiimti įsipareigojimus tretiesiems asmenims draudimo įmonės vardu,

– vien dėl atstovo funkcijų negalima jo prilyginti filialui: pagal direktyvos „Mokumas II“ 152 straipsnio 3 dalį „atstovo paskyrimas savaime nereiškia, kad atidaromas filialas 145 straipsnio tikslu“ [47].

82. Šią informaciją papildo pateikiama Teisingumo Teismo jurisprudencijoje, suformuotoje nagrinėjant prašymus priimti prejudicinius sprendimus. Pastarąją informaciją nurodysiu toliau, nes ja remdamasis esu tikras, kad direktyvoje pateiktos sąvokos skiriasi nuo numatytų reglamento 7 straipsnio 5 punkte.

2. Filialo ar jam prilyginamos nuolatinės įstaigos ir atstovo ryšys su reglamento 7 straipsnio 5 punktu

a) „Nuolatinė įstaiga“ kaip „filialas, atstovybė ar kitas padalinys“

83. Reglamento 7 straipsnio 5 punkto taikymo tikslais filialas, atstovybė ar padalinys yra veiklos centras, turintis vadovybę, aprūpintas materialiniais ištekliais, kad galėtų derėtis su trečiaisiais asmenimis, susietas su pagrindine įmone ir sukuriantis įspūdį, kad nuolat tęsia pagrindinės įmonės veiklą.

84. Įrodyti, kad šios sąlygos tenkinamos, gali būti paprasčiau, jeigu draudimo įmonė, siekdama išplėsti veiklą valstybėse narėse, kurios nėra buveinės valstybė, veikia naudodamasi įsisteigimo laisve, atlikusi tinkamas procedūras, ir įsteigia filialą ar juo laikomą nuolatinę įstaigą, kaip tai suprantama pagal direktyvos „Mokumas II“ 145 straipsnį.

85. Tuo atveju, kai veikloje, dėl kurios pareikštas ieškinys valstybėje narėje įsteigtai draudimo įmonei, šios įmonės vardu ir jos naudai dalyvavo kitoje valstybėje esantis *filialas*, atitinkantis direktyvos „Mokumas II“ 145 straipsnyje numatytas sąlygas, taip pat bus galima teigti, kad iš esmės egzistuoja „filialas“, „atstovybė“ arba „padalinys“, kaip jie suprantami pagal reglamento 7 straipsnio 5 punktą [48].

86. Atsižvelgiant į direktyvos „Mokumas II“ 145 straipsnį, taip pat bus tuo atveju, kai draudimo įmonė kaip būdą naudotis įsisteigimo laisve pasirenka *nuolatinę įstaigą* ir ši įstaiga dėl savo ypatybių laikoma filialu [49].

47 152 straipsnio 2 dalyje numatyta: „priimančioji valstybė narė nereikalauja, kad atstovas jį įgaliojusios <...> įmonės vardu vykdytų kitą, negu nustatyta 1 dalyje, veiklą“.

48 Nagrinėjamoje byloje nepateiktas klausimas dėl sąvokų „filialas“, numatytų reglamento 7 straipsnio 5 punkte ir direktyvoje „Mokumas II“, automatiško lygiavertiškumo. Nors intuityviai turėtų būti atsakyta teigiamai, reikia priminti, kad šioje direktyvoje vartojamos įvairios sąvokos „filialas“ reikšmės: viena (bendra) reikšmė pateikiama 13 straipsnio „Sąvokų apibrėžtys“ 11 punkte, kita (konkreti) vartojama I antraštinės dalies IX skyriaus 162 straipsnio 2 dalyje ir dar viena – IV antraštinės dalies 268 straipsnio 1 dalies b punkte. Analizė, ar visos reikšmės iš esmės atitinka reglamento reikalavimus, nėra šios išvados dalykas.

49 Filialas ir nuolatinė įstaiga sutapatinti 1986 m. gruodžio 4 d. Sprendime *Komisija / Vokietija* (205/84, EU:C:1986:463). Vėliau šį sutapatinimą teisės aktų leidėjas patvirtino 1988 m. birželio 22 m. Antrosios Tarybos direktyvos 88/357/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su tiesioginiu draudimu, išskyrus gyvybės draudimą, derinimo, apibrėžiančios nuostatas, padedančias veiksmingai naudotis laisve teikti paslaugas, ir iš dalies keičiančios Direktyvą 73/239/EEB (OL L 172, 1988, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 1 t., p. 198) 3 straipsnyje.

87. Jeigu nuolatinė įstaiga yra „tik biuras, kuriam vadovauja draudimo įmonės personalas arba nepriklausomas asmuo, turintis, kaip ir atstovybė, ilgalaikius įgaliojimus atstovauti draudimo įmonei“ (direktyvos „Mokumas II“ 145 straipsnio 1 dalis), nėra pernelyg sunku nuspręsti, kad ji taip pat atitinka reglamento 7 straipsnio 5 punkte numatytą sąlygą:

– Teisingumo Teismo jurisprudencijoje dėl „nuolatinės įstaigos“, įsteigtos naudojantis SESV 43 straipsnyje pripažįstama įsisteigimo laisve, reikalaujama, kad jos buvimą būtų galima patvirtinti „remiantis objektyviais ir patikrintinais įrodymais, susijusiais, be kita ko, su atitinkamu fiziniu patalpų, personalo ir įrangos egzistavimo laipsniu“ [50],

– direktyvos „Mokumas II“ 145 straipsnio 2 dalyje reikalaujama, kad draudimo įmonė, norinti įsisteigti kitoje valstybėje narėje, buveinės valstybės priežiūros institucijoms pateiktų asmens, kuriam suteikti įgaliojimai filiale arba nuolatinėje įstaigoje tos įmonės vardu prisiimti įsipareigojimus tretiesiems asmenims, vardą ir pavardę.

88. Vis dar nesutariama dėl to, ar siekiant nuolatinę įstaigą laikyti „padaliniu“, kaip tai suprantama pagal direktyvą „Mokumas II“, ši įstaiga turi įrodyti, kad atitinka kitas sąlygas, kaip ir dėl to, ar draudimo įmonė turi jai vadovauti ir ją kontroliuoti, taip pat, ar ta įstaiga turi vykdyti veiklą, išimtiniais ar akivaizdžiai dominuojančiais ryšiais susijusią su draudimo įmone [51].

89. Kiek tai aktualu nagrinėjamu atveju, manau, kad šio ginčo spręsti nereikia: tie du aspektai nėra lemiami nagrinėjant klausimą dėl reglamento 7 straipsnio 5 punkto taikymo.

90. Priešingai, lemiamą reikšmę turi tai, kad filialu laikoma nuolatinė įstaiga turi išteklių (vadovybę, patalpas, personalą, įrangą) veiklai vykdyti ir kad ji dalyvavo palaikant teisinius santykius, dėl kurių kilo ginčas, kaip numatyta pirma nurodytoje Teisingumo Teismo jurisprudencijoje [52].

91. Kaip minėjau, toje pačioje jurisprudencijoje pažymima, kad glaudus ginčo ir teismo, kurio prašoma jį išnagrinėti, ryšys vertinamas ne tik pagal esamus teisinius subjektų, įsteigtų įvairiose valstybėse narėse, santykius, bet ir pagal tai, kaip šie subjektai elgiasi, palaikydami verslo santykius, ir kaip komercinių santykių srityje prisistato tretiesiems asmenims.

92. Taigi konkrečiu atveju nustatyti, ar yra glaudus ginčo ir teismo, kurio prašoma jį išnagrinėti, ryšys, galima atsižvelgiant į abu šiuos veiksnius (o ne į tai, kokio intensyvumo kontrolę, susijusią su priimančiojoje valstybėje esančiu subjektu, vykdo draudimo įmonė, ar į tai, kokio masto išimtiniai ryšiai sieja tuos subjektus ir draudimo įmonę).

b) Direktyvos „Mokumas II“ 151 ir 152 straipsniuose numatytas „atstovas“

93. Kai draudimo įmonė, naudodamasi laisve teikti paslaugas, išplečia profesinę veiklą į kitą valstybę narę, gali [53] nebūti materialinių požymių, leidžiančių pripažinti, kad egzistuoja filialas, atstovybė ar kitoks padalinys, kaip jie suprantami pagal reglamento 7 straipsnio 5 punktą.

50 2010 m. spalio 26 d. Sprendimo *Schmelz* (C-97/09, EU:C:2010:632) 38 punktas.

51 Komisija savo Aiškinamajame komunikate dėl laisvės teikti paslaugas ir bendrojo intereso draudimo sektoriuje (OL C 43, 2000, p. 5) teigia, kad turi būti įvykdytos abi sąlygos (p. 9–12).

52 Šios išvados 38–52 punktai.

53 Kadangi įgyvendinant šią laisvę gali būti naudojama tam tikra nuolatinė paslaugų teikėjo infrastruktūra paskirties valstybėje (1995 m. lapkričio 30 d. Sprendimas *Gebhard*, C-55/94, EU:C:1995:411), neatmetu galimybės, kad gali būti sudaromas įspūdis, jog kai kurie veiklos vykdytojai turi požymius, kurių reikalaujama siekiant taikyti nagrinėjamą nuostatą. Tokiu atveju trečiasis asmuo ieškinį draudimo įmonei gali pareikšti vietos, kurioje yra ta infrastruktūra, teisme, kilus ginčui dėl veiklos, susijusios su draudimo įmonės veikla.

94. Konkrečioje motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimo srityje dėl atstovo, kurį draudimo įmonė turi paskirti priimančiojoje valstybėje, sunkiai galėtų kilti ginčas, „susij[ęs] su filialo, atstovybės arba kitokio padalinio veikla“, kaip tai suprantama pagal reglamento 7 straipsnio 5 punktą, jeigu jis vykdo tik direktyvos „Mokumas II“ 152 straipsnyje išvardytas funkcijas.

95. Direktyvos „Mokumas II“ 152 straipsnio 4 dalyje valstybėms narėms leidžiama [54] vienam atstovui pavesti funkcijas, susijusias su pačiame straipsnyje numatytu žalų sureguliavimu, ir Direktyvos 2009/103/EB [55] 21 straipsnyje reglamentuojamas funkcijas. Taip joje netiesiogiai pripažįstama, kad vieno ir kito atstovo funkcijos yra susijusios; tokį ryšį taip pat patvirtino Teisingumo Teismas [56].

96. Šių dviejų rūšių atstovų sutapatinimas reiškia, kad direktyvos „Mokumas II“ 152 straipsnyje numatytas atstovas paprastai tik gauna ir perduoda informaciją, kad būtų galima lengviau sureguliuoti žalą ir sumokėti draudimo įmonės skirtą kompensaciją [57]. Be to, vykdant tokias procedūras jo funkcija yra vien pasyvi.

97. Teisingumo Teismas dėl atstovo, numatyto Direktyvos 2000/26 4 straipsnyje (atitinkančiame Direktyvos 2009/103 21 straipsnį), pripažino, kad jis atlieka vien tarpininko vaidmenį: pasiūlymus dėl žalos atlyginimo teikia tik draudimo įmonė [58].

98. Šis funkcijų atribojimas atitinka Direktyvos 2009/103 21 straipsnio 6 dalį, pagal kurią atstovas žalos sureguliavimo reikalams „nelaikomas <...> įstaiga, kaip apibrėžta Reglamente (EB) Nr. 44/2001“.

99. Primenu, kad direktyvos „Mokumas II“ 152 straipsnyje numatytas atstovas pagal reikalavimą, taikomą „siek[iant] 151 straipsnyje nurodytų tikslų“, skiriamas dėl to, kad draudimo įmonė privalo sudaryti vienodas sąlygas pretenziją pateikusiems subjektams, ir priimančioji valstybė narė turi užtikrinti, kad ši pareiga būtų įvykdyta. Pretenziją pateikę subjektai negali atsidurti mažiau palankioje padėtyje dėl to, kad įmonė riziką draudžia teikdama paslaugas, o ne naudodamasi padaliniu.

100. Vis dėlto vienodų sąlygų sudarymas nereiškia, kad turi būti pateiktas toks reglamento 7 straipsnio 5 punkto aiškinimas, pagal kurį tas punktas apima tik ieškinius draudimo įmonei, pareikštus valstybėje narėje, kurioje ji neįsteigta, vien dėl to, kad joje turi atstovą žalos sureguliavimo ir atlyginimo klausimais.

101. Taigi apskritai nėra pakankamo pagrindo reglamento 7 straipsnio 5 punkto taikymą sieti su atstovu, paskirtu pagal direktyvos „Mokumas II“ 152 straipsnį ir vykdančiu tik šioje nuostatoje numatytas funkcijas, susijusias su draudžiamaisiais įvykiais pagal motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimą.

102. Siekiant reglamento 7 straipsnio 5 punktą taikyti tuo atveju, kai draudimo įmonė turi tik atstovą, priimančiojoje valstybėje vykdantį direktyvos „Mokumas II“ 152 straipsnyje numatytas funkcijas, turi būti kitų pagrindų, dėl kurių tarptautinę jurisdikciją galima suteikti ne atsakovo gyvenamosios vietos teismams [59].

54 Tuo atveju, kai pati įmonė atstovo nepaskyrė.

55 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimo ir privalomojo tokios atsakomybės draudimo patikrinimo (OL L 263, 2009, p. 11). Direktyvos „Mokumas II“ 152 straipsnyje pažodžiui pakartojamas Direktyvos 2000/26/EB 4 straipsnis; dabar šis straipsnis (išskyrus 7 dalį) pateikiamas Direktyvos 2009/103 21 straipsnyje.

56 Dėl Direktyvos 2009/103 21 straipsnyje (tada buvo Direktyvos 2000/26 4 straipsnis) reglamentuojamo atstovo žr. 2013 m. spalio 10 d. Sprendimo *Spedition Welter* (C-306/12, EU:C:2013:650) 21 bei 23 punktus ir 2016 m. gruodžio 15 d. Sprendimo *Vieira de Azevedo ir kt.* (C-558/15, EU:C:2016:957) 33 punktą; dėl direktyvos „Mokumas II“ 152 straipsnyje reglamentuojamo atstovo žr. Sprendimą *Corporis*.

57 Kaip analizuojama Sprendime *Corporis*, jam taip pat suteikti įgaliojimai priimti kitoje valstybėje narėje esančios draudimo įmonės pateiktą reikalavimą atlyginti dėl eismo įvykio patirtą žalą.

58 2016 m. gruodžio 15 d. Sprendimo *Vieira de Azevedo ir kt.* (C-558/15, EU:C:2016:957) 25 ir 26 punktai.

59 Žr. reglamento 16 konstatuojamąją dalį.

103. Taip yra tuo atveju, jei atstovas atitinka sąlygas, leidžiančias laikyti jį draudimo įmonės filialu, atstovybe ar kitu padaliniu, ir aktyviai dalyvavo veikloje, dėl kurios trečiasis asmuo pareiškė ieškinį draudimo įmonei.

104. Be to, negalima paneigti, kad dėl draudimo veiklos vykdymo teikiant paslaugas ne buveinės valstybėje gali būti pareikšta ieškinių draudimo įmonei; tarptautinės jurisdikcijos požiūriu šie ieškiniai pagrįstai turėtų būti nagrinėjami valstybėje, kuri nėra tos įmonės buveinės valstybė.

105. Jeigu atitinkamų šalių teisių ir tinkamo teisingumo vykdymo pusiausvyra visų pirma užtikrinama taikant taisyklę, pagal kurią ieškinys pareiškiamas atsakovo gyvenamosios vietos teismuose, tai reglamente yra numatyta ieškovui suteikiamų alternatyvų, pavyzdžiui, pareikšti ieškinį vietos, kurioje susiklostė faktinės aplinkybės, teisme [60].

106. Be to, reglamente suteikiama apsauga atsakovui, kuris draudimo santykių srityje yra „silpnesnė šalis“ pagal konkrečias tarptautinės jurisdikcijos teisės normas (įtvirtintas II skyriaus 3 skirsnyje), nesusijusias su tuo, kokios rūšies įstaigą draudimo įmonė turi tam tikroje teritorijoje. Tokios pačios sąlygos taikomos nukentėjusiajai šaliai, kuriai leidžiama ieškinį pareikšti tiesiogiai.

c) Taikymas šioje byloje nagrinėjamam atvejui

107. *Gefion* teigia, kad veiklą Lenkijoje vykdo naudodamasi laisve teikti paslaugas ir turi buveinės valstybės bei priimančiosios valstybės priežiūros institucijų leidimą.

108. Vis dėlto remiantis Komisijos pastabomis darytina išvada, kad iš tiesų *Crawford Polska* veikla patenka į įsisteigimo laisvės taikymo sritį. Atrodo, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas laikosi tokios pačios nuomonės (ji nenurodyta tiesiogiai).

109. Kaip bandžiau paaiškinti, taikant reglamento 7 straipsnio 5 punktą pagrindas, kuriuo remdamasi draudimo įmonė vykdo veiklą valstybėje narėje, gali rodyti ir tai, kad iš tiesų įvykdytos sąlygos, kurių reikalaujama tame straipsnyje (paprastai taip būna, kai įmonė veikia naudodamasi įsisteigimo laisve), ir tai, kad taip nėra (apskritai taip būna, kai įmonė veikia naudodamasi laisve teikti paslaugas).

110. Kartoju, vienaip ar kitaip šis veiklos pagrindas nelemia reglamento 7 straipsnio 5 punkto taikymo; tas punktas taikomas atsižvelgiant į jo aiškinimo kriterijus, įtvirtintus Teisingumo Teismo jurisprudencijoje.

111. Atsižvelgiant į šiuos kriterijus, dėl *Gefion* veiklos Lenkijoje, vykdomos tarpininkaujant bendrovei *Crawford Polska*, Lenkijos teismai pagrįstai gali turėti tarptautinę jurisdikciją, kaip jau nurodžiau, turint omenyje, kad ieškinį *Gefion* pareiškė tretieji asmenys dėl *Crawford Polska* sprendimo, kuris yra privalomas tai draudimo įmonei.

112. Taigi aplinkybė, kad *Gefion* veikė pagal direktyvos „Mokumas II“ 147 ir paskesnius straipsnius, nėra lemiama.

60 Tokį ieškinį, kaip nagrinėjamas šioje byloje, t. y. deliktinį ieškinį.

V. Išvada

113. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui pateikti tokį atsakymą į antrąjį *Sąd Rejonowy w Białymstoku* (Balstogės apylinkės teismas, Lenkija) prejudicinį klausimą:

2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 7 straipsnio 5 punktas turi būti aiškinamas taip, kad valstybėje narėje įsteigta komercinė bendrovė, veikianti pagal sutartį su kitoje valstybėje narėje buveinę turinčia draudimo įmone, gali būti laikoma šios įmonės „filialu, atstovybe arba kitokiu padaliniu“, jeigu įvykdytos visos šios sąlygos:

– ta bendrovė veikia valstybėje narėje ir atlygina turtinę žalą pagal motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimą, kai tų transporto priemonių riziką yra apdraudusi draudimo įmonė,

– ji sudaro įspūdį, kad tęsia draudimo įmonės veiklą, ir

– turi vadovybę ir materialinių išteklių, leidžiančių jai derėtis su trečiaisiais asmenimis, todėl šie asmenys, net ir žinodami, kad galbūt užmezgami teisiniai santykiai su draudimo įmone, neturi kreiptis į ją tiesiogiai.